

УДК 37.016:811

doi : 10.12958/2227-2844-2019-7(330)-163-169

Федічева Н. В.,

доцент кафедри східних мов

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

м. Полтава, Україна

nvfedicheva@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0001-8012-5636>

Подмарьов О. О.,

викладач китайської мови

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

м. Полтава, Україна

a236819437@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0602-6140>

Корінська О. О.,

старший лаборант кафедри східних мов, магістрант

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

м. Полтава, Україна

olgaburbonova@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4576-8462>

ВПРОВАДЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Однією з найголовніших цінностей у процесі навчання іноземних мов є цінність людини, а культивування такої цінності у студентів є першочерговим завданням викладача. Це передбачає розвиток у студента прагнення співпереживати, бажання зрозуміти, всіляко сприяти досягненню морально значущих цілей і завдань у повсякденній діяльності. Ціннісна система людини, за І. Бехом, є „складним регулятором людської життєдіяльності” (Костенко, 2004, с. 10). Тому ми вважаємо, що аксіологізація процесу викладання іноземних мов має важливе значення у підготовці сучасного фахівця.

Дослідженням різних аспектів педагогічної аксіології займалися багато дослідників, серед них В. Андрущенко, І. Бех, В. Гриньова, І. Карпенко, Ю. Пелех, В. Сластьонін, Г. Чижакова та інші. Але недостатньо вивченим залишається ціннісний компонент процесу навчання іноземної мови. Цінність як основний термін аксіології є складним багатограним поняттям. Філософський енциклопедичний словник тлумачить поняття „цінність” як „термін, що широко використовується у філософській та соціологічній літературі для

вказання на людське, соціальне та культурне значення окремих явищ дійсності” (Аверинцев, Араб-Оглы, Ильичев и др., 1989, с. 732.)

Найбільш відомим дослідженням ХХ століття в царині аксіології вважають роботу „Сучасні філософські тенденції” американського філософа Р. Б. Перрі. Він визначав аксіологію, як систему знань, в якій об'єдналися етика, естетика, політика, юриспруденція, економіка, філософія і релігія. Р. Б. Перрі вважає, що теорія цінностей може допомогти людині пізнати закони природи і себе, як її частину через свої найбільш значущі цілі, бажання, прагнення.

З огляду на останні події, які відбуваються в Україні, вважаємо, що загальнолюдські та гуманістичні цінності повинні зайняти дуже вагомe місце у навчанні та вихованні сучасної молоді бо в їх руках знаходиться майбутнє країни. Сьогодні вимагає від вищої школи підготовки фахівців з високим рівнем інтелектуального й духовного розвитку, національно свідомих громадян-патріотів, носіїв загальнолюдських цінностей. Майбутній фахівець, перекладач або вчитель, має бути носієм високих духовних цінностей, в основі яких є пріоритетність гуманізму і моральності (Вишневський, 1995.; Костенко, 2004; Гончаренко, 2005.; Карпенко, 2001; Романюк, 2005; Шеминог, 2005).

Свій відомий вклад у справу навчання цінностям може зробити навчальна дисципліна „Іноземна мова”. Комунікативна складова предмету, його спрямованість на вивчення та порівняння побуту, звичаїв, традицій, цінностей свого та іншого народу надає викладачу широкі можливості у вихованні громадянської позиції, патріотизму і високих моральних якостей молоді людини. Потенціал мови настільки потужний, що немає жодних сумнівів щодо можливостей її впливу на розвиток загальнолюдських цінностей особистості.

Метою даної роботи є стислий аналіз використання аксіологічного підходу в процесі навчання іноземних мов, а також обґрунтування потенціалу мови на розвиток загальнолюдських цінностей особистості та визначення прийомів, форм й методів роботи, які забезпечують формування цих цінностей у студентів вишів.

Своєрідність іноземної мови полягає в тому, що в ході її вивчення студенти здобувають не лише знання, а, насамперед, вміння й навички користуватися мовою як засобом спілкування та одержання нової важливої інформації. У сучасній методиці під впливом низки лінгвістичних і соціокультурних факторів, поняття „навчання мові” поступово витісняється поняттям „навчання мові й культури”. Це зрозуміло, бо вивчення мови та культури тісно взаємопов'язане. В той же час, ознайомлення з іншими культурами означає проникнення в систему цінностей, що властива народам, мова, яких вивчається. Вважаємо, що потенціал мови щодо надання можливості студентам замислюватися над загальнолюдськими цінностями та навчати їм, не використовується в достатньої мірі.

Методичними прийомами навчання, на нашу думку, можуть бути наступні: читання текстів та їх наступне обговорення; перегляд фільмів та їх наступне обговорення; дискусії; двосторонні діалоги-розпитування; діалоги-обговорення (дискусії); рольові гри; ситуації; написання есе; обговорення прислів'я та критичних інцидентів, мотивуючих цитат, крилатих виразів та афоризмів.

Переваги використання дискусій в мовних класах численні. Серед них такі: дискусії розвивають критичне мислення, вони забезпечують більш тісну взаємодію між викладачем і студентами, студенти відчують себе більш комфортно та з бажанням задають запитання і відповідають на них. Дискусії на іноземній мові використовуються вже тривалий час і тому існує багато публікацій з конкретними рекомендаціями того, як їх вести. Не використовуються в певній мірі, на нашу думку, такі форми роботи як обговорення критичних інцидентів, прислів'їв, цитат, крилатих виразів та афоризмів.

Обґрунтуванням використання прислів'їв і цитат є те, що вони кореняться в культурі народу та його мудрості, яка була випробувана багатьма поколіннями. В прислів'ях та цитатах відбиваються особливості історії, культури, побуту народу. Прислів'я і цитати мудрі та вагомі по лексичному значенні, їх легко знайти в Інтернеті. Вони дають підґрунтя для того, щоб замислитися над цінностями і є незамінним елементом побудови креативного уроку бо можуть бути інтерпретовані по-різному і мають потенціал для різних завдань. Наш досвід викладання китайської мова засвідчує, що студенти проявляють великий інтерес до вивчення висловлювань великого китайського філософа Конфуція.

Обґрунтуванням використання критичних інцидентів є те, що вони змушують людину замислитися над власними цінностями життя і, крім того, є дієвим засобом активізації пізнавальної та творчої діяльності студентів. Критичний інцидент – це випадок, який змусив людину переглянути свої переконання, цінностей, або власну поведінку. Критичний інцидент включає, як правило, історію про певну міжкультурну розбіжність з послідовним рядом питань. Звісно, для того, щоб підібрати прислів'я, цитати, критичні інциденти та інтегрувати їх у процес уроку, необхідна ретельна підготовка.

Отже, аксіологізація процесу навчання іноземних мов виступає необхідною умовою забезпечення гуманістичного спрямування навчально-пізнавальної діяльності студентів-філологів та наразі потребує впровадження творчих ідей викладачів з метою насичення ціннісного компоненту підготовки майбутніх фахівців - викладачів іноземної мови та перекладачів. Запропоновані нами методичні прийоми навчання є прикладами вирішення питання ціннісного збагачення процесу навчання іноземних мов. Перспективою дослідження цієї проблеми ми бачимо у більш детальному розгляді інших видів організації навчальної діяльності ціннісного спрямування.

Список використаної літератури

1. **Бех І. Д.** Особистісно орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади. К.: Либідь, 2003. Кн. 1. 280 с.
2. **Вишневський О. І.** На тернистому шляху до себе. *Рідна школа*. 1995. № 5. С. 12.
3. **Костенко М. А.** Педагогічні умови професійно-творчого саморозвитку майбутнього вчителя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Х., 2004. 20 с.
4. **Гончаренко С.** Гуманізація освіти – запорука виховання творчої та духовно багаті особистості. *Дидактика професійної школи: зб. наук. праць*. Вип. 3. Хмельницький: ХНУ, 2005. С. 19-23.
5. **Гузій Н. В.** Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. 243 с.
6. **Карпенко І. М.** Катарсис как методологическая основа формирования духовной культуры. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту: Пед. науки*. 2001. №9. С. 85-91.
7. **Романюк Л.** Розвиток ціннісних орієнтацій студентів у навчальному процесі. *Дидактика професійної школи: зб. наук. праць*. Вип. 3. Хмельницький: ХНУ, 2005. С. 48-52.
8. **Сухомлинский В. А.** Рождение гражданина. М.: Молодая гвардия, 1971. 336 с.
9. **Шеминог Н.** Проблема ціннісних орієнтацій у професійній підготовці майбутніх вчителів. *Дидактика професійної школи: зб. наук. праць*. Вип. 3. Хмельницький: ХНУ, 2005. С. 45-48.
10. **Философский** энциклопедический словарь / редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. М.: Сов. энциклопедия, 1989. 815 с.
11. **Perry R. B.** General Theory of Value. Cambridge: Harvard University Press, 1954. 384 p.

References

1. **Bekh, I. D.** (2003). Osobystisno oriientovanyi pidkhhid: Teoretyko-tekhnolohichni zasady [Personally oriented approach: Theoretical and technological principles]. K.: Lybid [in Ukrainian].
2. **Vyshnevskyyi, O. I.** (1995). Na ternystomu shliakhu do sebe [On a thorny path to yourself]. *Ridna shkola – Home school*, 5, 12 [in Ukrainian].
3. **Kostenko, M. A.** (2004). Pedahohichni umovy profesiino-tvorchoho samorozvytku maibutnoho vchytelia [Pedagogical conditions of professional self-creative future teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. **Honcharenko, S.** (2005). Humanizatsiia osvity – zaporuka vykhovannia tvorchoi ta dukhovno bahatoi osobystosti [The humanization of education is the key to cultivating a creative and spiritually rich personality]. *Dydaktyka profesiinoyi shkoly: zb. nauk. prats – Didactics of Vocational School: collection of scientific works*. (Vols. 3), (pp. 19-23). Khmelnytskyi: KhNU [in Ukrainian].
5. **Huzii, N. V.** (2004). Pedahohichniy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty [Educational Professionalism: Historical, Methodological and Theoretical Aspects]. K.: NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
6. **Karpenko, I. M.** (2001). Katarsis kak metodologicheskaya osnova formirovaniya duhovnoy kultury [Catharsis as a methodological basis for the formation of spiritual culture]. *Visnyk Luhan.*

derzh. ped. un-tu: Ped. nauky – Bulletin of Lugansk State Pedagogical University: Pedagogical Sciences, 9, 85-91 [in Russian]. **7. Romaniuk, L.** (2005). Rozvytok tsinnisnykh oriientatsii studentiv u navchalnomu protsesi [Development of students' value orientations in the educational process]. *Dydaktyka profesiinoi shkoly: zb. nauk. prats – Didactics of Vocational School: collection of scientific works*. (Vols. 3), (pp. 48-52). Khmelnytskyi: KhNU [in Ukrainian]. **8. Suhomlinskij, V. A.** (1971). Rozhdenie grazhdanina [Birth of a citizen]. M.: Molodaya gvardiya [in Russian]. **9. Shemynoh, N.** (2005). Problema tsinnisnykh oriientatsii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv [The problem of value orientations in the professional training of future teachers]. *Dydaktyka profesiinoi shkoly: zb. nauk. prats – Didactics of Vocational School: collection of scientific works*. (Vols. 3), (pp. 45-48). Khmelnytskyi: KhNU [in Ukrainian]. **10. Filosofskij ehnciklopedicheskij slovar** [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Redkol.: S. S. Averincev, E. A. Arab Ogly, L. F. Ilichev i dr. M.: Sov. ehnciklopediya [in Russian]. **11. Perry, R. B.** (1954). *General Theory of Value*. Cambridge: Harvard University Press [in English].

Федічева Н. В., Подмарьов О. О., Корінська О. О.
Впровадження аксіологічного підходу до процесу навчання іноземних мов

В статті обґрунтовується потенціал іноземної мови на розвиток загальнолюдських цінностей особистості та визначаються прийоми, форми й методи роботи, які можуть позитивно впливати на розвиток гуманістичних цінностей студентів і на вдосконалення їх іншомовних умінь. Автори вважають, що загальнолюдські та гуманістичні цінності повинні зайняти дуже вагоме місце у навчанні та вихованні сучасної молоді. Сьогодення вимагає від вищої школи підготовки фахівців з високим рівнем інтелектуального й духовного розвитку, національно свідомих громадян-патріотів, носіїв загальнолюдських цінностей. Майбутній фахівець має бути носієм високих духовних цінностей, в основі яких є пріоритетність гуманізму і моральності. Свій відомий вклад у справу навчання цінностям може зробити навчальна дисципліна „Іноземна мова”. Комунікативна складова предмету, його спрямованість на вивчення та порівняння побуту, звичаїв, традицій, цінностей свого та іншого народу надає викладачу широкі можливості у вихованні громадянської позиції, патріотизму і високих моральних якостей молоді людини. Потенціал мови потужний і немає жодних сумнівів щодо можливостей її впливу на розвиток загальнолюдських цінностей особистості. Метою даної роботи є стислий аналіз використання аксіологічного підходу в процесі навчання іноземних мов, а також обґрунтування потенціалу мови на розвиток загальнолюдських цінностей та визначення прийомів, форм й методів роботи, які забезпечують формування цих цінностей у студентів вишів.

Ключові слова: аксіологізація, поняття „цінність”, потенціал мови, навчання цінностям, методичні прийоми.

Федичева Н. В., Подмарьов А. А., Коринская О. О. Внедрение аксиологического подхода в процесс обучения иностранным языкам

В статье обосновывается потенциал иностранного языка в плане развития общечеловеческих ценностей личности, и определяются приемы, формы и методы работы, которые могут положительно влиять на развитие гуманистических ценностей студентов и совершенствование их иноязычных умений. Авторы считают, что общечеловеческие и гуманистические ценности должны занять важное место в обучении и воспитании молодежи. Современная жизнь требует от высшей школы подготовки специалистов с высоким уровнем интеллектуального и духовного развития, национально сознательных граждан-патриотов, носителей общечеловеческих ценностей. Будущий специалист должен быть носителем высоких духовных ценностей, в основе которых приоритетность гуманизма и нравственности. Свой вклад в дело обучения ценностям может внести учебная дисциплина „Иностранный язык”. Коммуникативная составляющая предмета, его направленность на изучение и сравнение быта, обычаев, традиций, ценностей своего и другого народа предоставляет преподавателю широкие возможности в воспитании гражданской позиции, патриотизма и высоких моральных качеств молодого человека. Потенциал языка настолько мощный, что нет никаких сомнений относительно возможностей его влияния на развитие общечеловеческих ценностей. Целью данной статьи является краткий анализ использования аксиологического подхода в процессе обучения иностранным языкам, а также обоснование потенциала языка в плане развития общечеловеческих ценностей личности и определение приемов, форм и методов работы, обеспечивающих формирование этих ценностей у студентов вузов.

Ключевые слова: аксиологизация, понятие „ценность”, потенциал языка, обучение ценностям, методические приемы.

Fedicheva N. V., Podmaryov O. O., Korinska O. O. Introducing an axiological approach to the process of teaching foreign languages

The article substantiates the potential of a foreign language for the development of universal values of the individual and determines the techniques, forms and methods that can positively influence the development of students' humanistic values and the improvement of their foreign language skills. The authors believe that universal and humanistic values should take a very important place in the education and upbringing of modern youth. Today, it requires the training of specialists with a high level of intellectual and spiritual development, nationally conscious patriots, and holders of universal values. The future specialist should be the bearer of high spiritual values, based on the priority of humanism and morality. The foreign language course can make its contribution to values education. The communicative component of the subject, its focus on studying and comparing the life, customs, traditions, values of one's own and other people's, provides the teacher with

ample opportunities in nurturing civic position, patriotism and high moral qualities. The potential of language is powerful and there is no doubt about the possibility of its influence on the development of universal values of the individual. The purpose of this paper is a brief analysis of the use of the axiological approach in the process of learning foreign languages, as well as substantiation of the potential of language to develop universal values of the individual and determine the techniques, forms and methods of work that ensure the formation of these values in college students.

Key words: the axiological approach in education, concept of „value”, potential of language, teaching of values, methodical techniques.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2019 р.

Стаття прийнята до друку 30.10.2019 р.

Рецензент – д. філ. н., проф. Моїсеєнко О. Ю.